

Ekonomi och styrning
Lena Lindgren

Stärkt politiskt ledarskap

De förtroendevaldas villkor för styrning och ledning förändras i takt med att samhället ändras. Det behövs ett hållbart politiskt ledarskap som stödjer samarbete, innovation och utveckling samt inflytande och medskapande för invånarna. Minoritetsstyren, svaga och kanske till och med otydliga majoriteter kommer att ställa ökade krav på det politiska ledarskapet.

Samhällets utveckling måste också kännetecknas av jämställdhet även när det gäller det politiska ledarskapet i kommuner, landsting och regioner. De politiska församlingarna behöver bättre återspegla befolkningens sammansättning i stort.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

7. SKL ska **stödja utvecklingen** av det **politiska ledarskapet** i kommuner, landsting och regioner **och dess samarbete med förvaltningsorganisationens ledarskap**.
8. SKL ska **särskilt stödja kvinnor i uppdraget** som ledande politiker för att bidra till att **antalet kvinnor ökar på ledande politiska positioner**.

Området ”stärkt politiskt ledarskap” ligger under ”Demokrati och självstyre”. Det innefattar även områdena självstyre för bättre välfärd, en hållbar demokrati och hot och våld mot förtroendevalda, utvecklade samverkan och moderniserad kommunallag samt tillämpningen av moderniserade statsstödsregler.

Läs mer nedan;

Ansvar för välfärd

TEXT UR INRIKTNINGSDOKUMENTET FÖR SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING KONGRESSPERIODEN 2016-2019

3.1 Demokrati och självstyre

Självstyre för bättre välfärd

Den kommunala självstyrelsen lägger en stark grund för utvecklingen av den gemensamt finansierade välfärden. Att kunna utgå från lokala förutsättningar i utformandet av välfärdstjänsterna borgar för både demokrati och effektivitet.

Europarådets kommunkongress (CLRAE) har föreslagit ett formellt samrådsförfarande mellan regeringen och SKL. Förslaget skulle säkra en dialog om välfärdsuppdraget och bidra till tydliga planeringsförutsättningar.

De demokratiska institutionerna utsätts för förändringstryck när samhället förändras. Kommuner, landsting och regioner påverkas inte bara av det som sker lokalt utan även av det som sker nationellt och internationellt. I detta sammanhang påverkar EU i hög grad det lokala beslutsfattandet. Samtidigt har trenden totalt sett de senaste tio åren varit att invånarna i allt mindre omfattning engagerar sig i ett politiskt parti och i det traditionella civilsamhället. I denna utveckling behöver kommuner, landsting och regioner lära av andras erfarenheter, både nationella och internationella, och få möjlighet att pröva nya former för den representativa demokratin.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

1. SKL ska verka för att skapa ett formaliserat samråd med regeringen och en utökad dialog inom sektorns skilda verksamhetsområden.
2. SKL ska verka för likvärdiga förutsättningar för kommuner, landsting och regioner samt för att staten och EU inte begränsar deras handlingsfrihet.
3. SKL ska verka för ökade möjligheter att pröva nya demokratiska former på lokal nivå.

På väljarnas uppdrag

En hållbar demokrati

Kommuner, landsting och regioner arbetar på medborgarnas uppdrag och har ett särskilt ansvar för saktighet och opartiskhet. Utvecklingen går mot en mer nätverksbaserad demokrati, vilket frigör kreativitet och stärker legitimiteten i den demokratiska processen. Men det ökar också risken för otydlig ansvarsfördelning och begränsad insyn. Detta måste hanteras. Parallellt med denna utveckling innebär globalisering, migration och urbanisering, utöver möjligheter för handel och utveckling, även nya utmaningar. Det blir svårare att hålla ihop samhället. Kommuner, landsting och regioner har viktiga roller för att aktivt förebygga och motverka detta både ur ett demokratiskt perspektiv och ur ett säkerhetsperspektiv. Nationella och internationella erfarenheter måste tas tillvara i detta arbete.

Kraven på insyn och inflytande ökar och samarbetet med medborgarna behöver utvecklas. Detta kan ske både genom systematiska medborgardialoger och genom stimulans och stöd för att underlätta för invånarna att engagera sig.

Behovet av transparens och delaktighet kan delvis mötas med hjälp av digitaliseringen.

Sociala medier används allt mer – på gott och ont. Samtidigt som transparensen och tillgängligheten ökar, ökar också näthatet. Det gäller inte minst förtroendevalda, där särskilt kvinnor är utsatta. Många invånare befinner sig också i ett digitalt utanförskap som riskerar att exkludera dem ännu mer. Kommuner, landsting och regioner behöver därför göra strategiska val inför den fortsatta utvecklingen av digital demokrati.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

4. SKL ska verka för att medlemmarna har tillgång till goda exempel på lokala och regionala insatser som förebygger radikalisering och extremism.
5. SKL ska stödja medlemmarnas utveckling av medborgardialog och medskapande som en del i styrning och verksamhetsutveckling för ett demokratiskt och socialt hållbart samhälle.
6. SKL ska verka för transparenta verksamheter i kommuner, landsting och regioner, där data om verksamheterna är öppna och tillgängliga ledande politiker för att bidra till att antalet kvinnor ökar på ledande politiska positioner.

Hot och våld mot förtroendevalda

För att trygga demokratin och ett hållbart politiskt ledarskap måste de förtroendevaldas säkerhet värnas. En betydande andel av lokalpolitikerna har någon gång blivit utsatt för hot, trakasserier eller våld. Kvinnor är särskilt drabbade. Detta kan få till följd att människor avstår från att ta politiska uppdrag och att förtroendevalda hoppar av i förtid. En majoritet av kommunerna, landstingen och regionerna saknar handlingsplaner för att motverka och hantera hot och våld mot förtroendevalda.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

9. SKL ska stötta kommuner, landsting och regioner i deras arbete med att förebygga och hantera hot och våld, samt stötta i deras arbete med att stödja de förtroendevalda som har utsatts, i en dialog med de politiska partierna.
10. SKL ska verka för skärpt strafflagstiftning för hot och våld mot personer som utsätts i sitt demokratiska uppdrag.

På laglig grund

Utvecklad samverkan och moderniserad kommunallag

Kompetensreglerna i kommunallagen och lagen om kommunala befogenheter är otillräckliga för att ta tillvara de vinster en ökad samverkan mellan olika kommuner, landsting och regioner kan ge.

Ökad samverkan är avgörande för att rekrytera och behålla personal, för att kunna säkerställa viss kompetens och för att åstadkomma kostnadseffektiva lösningar. Samverkan är också nödvändig för att ta till vara digitaliseringens möjligheter till en utvecklad välfärd, i form av samarbeten och delade tjänster mellan grupper av kommuner, regionalt eller nationellt. Möjligheten att ge invånarna nytta av de skalfördelar som uppstår när en tjänst delas av många hindras av de legala svårigheterna med att verka över kommun- eller länsgränser.

I dag är det möjligt att samverka i kommunalförbund, gemensam nämnd eller i privaträttsliga former. Det är däremot inte självklart att en kommun kan erbjuda tjänster till en annan kommun eller landsting. En bredare, helst generell, möjlighet till samverkan på avtalsmässig grund, utan att det behöver skapas särskilda juridiska personer eller myndigheter, är därför angelägen. Innovationer kan därmed få snabbare spridning och kostnaderna minska. Det finns även hinder för samverkan på andra områden – som i sekretess- eller registerlagstiftningen. Den personliga integriteten ska skyddas och invånarna ska ges god insyn i verksamheterna samtidigt som dessa måste kunna drivas rationellt utan att hindras av administrativa gränser. I en bred översyn av kompetensfrågorna bör också detta övervägas. Kommunerna har en viktig roll att fylla inom arbetsmarknadsområdet och migrationsområdet. Kommunernas mandat inom dessa områden är dock begränsat och uppdelat och svarar inte mot de önskemål och ambitioner många kommuner har. Det är därför angeläget att det kommer till stånd en översyn av kommunernas kompetens inom dessa områden med målsättningen att kompetensreglerna ska svara mot dagens situation och behov. Även inom andra områden är en översyn av kompetensreglerna motiverad, till exempel när det gäller möjligheterna för en kommun att äga bredband utanför den egna kommungränsen.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

11. SKL ska verka för att kommunallagen ger kommuner, landsting och regioner den kommunalrättsliga kompetens som svarar mot dagens situation och behov.
12. SKL ska verka för att formerna för samverkan mellan kommuner, landsting och regioner utvecklas och är transparenta.

Tillämpningen av moderniserade statsstödsregler

Offentliga medel behövs för att finansiera gemensamma lokala behov. Ibland påverkas kommuner, landsting och regioners beslut i sådana finansieringsfrågor av EU-rättens regler om statligt stöd.

Efter moderniseringen av statsstödsreglerna som genomförts på EU-nivå ställs tydliga krav på den lokala nivån. Kommuner, landsting och regioner behöver exempelvis bättre redovisa sina överväganden kring varför vissa åtgärder vidtas. Hur en redovisning ska gå till är inte bara en angelägenhet för den statliga nivån utan är också i högsta grad en angelägenhet för SKL:s medlemmar.

Statsstödsreglerna är utformade för att möta både konkurrensrättsliga intressen och behovet av att lokalt och regionalt finansiera insatser som är av gemensamt intresse. Tillämpningen av regelverket behöver utvecklas inom dessa ramar.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

13. SKL ska verka för att tillämpningen av statsstödsreglerna utvecklas med största möjliga hänsyn till kommuners, landstings och regioners behov av handlingsutrymme.

Länk till hela SKL:s kongressuppdrag 2016-2019:

[SKL:s inriktningsdokument för Sveriges Kommuner och Landsting kongressperioden 2016-2019 "Ansvar för välfärd"](#)